

KAKTUSI

IN DRUGE SOČNICE

LJUBLJANA 9.9.94

ŠTEVILKA 3

LET 23

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

Published by Cactus - friends Society of Slovenia

Ljubljana, 9. september 1994 Številka (Number) 3 Leto (Year) 23

VSEBINA (CONTENTS)

Peter Jerin	France Vardjan 1900 - 1994	2
Zvone Rovšek	Zimotrdne kakteje (5.del)	2
Iztok Mulej	How cacti survived in our winter circumstanced (Part 5) Cvetovi, ki ne dišijo (4. del) - Predstavitev stapelijevk	5
Iztok Mulej	Iztok Mulej introduced Stapeliad genera.	
Zvone Rovšek	Dve, tri o kaktusarstvu.....	10
Zvone Rovšek	Zvone Rovšek ruminates on cacti collecting.	
NOVOSTI IZ SVETA KAKTEJ IN SUKULENT		
Iztok Mulej	Discocactus hartmannii (K. Schumann) Britton & Rose ssp. setosiflorus Braun & Esteves.....	16
Iztok Mulej	Information on new subspecies of Discocactus hartmannii from Central Brasilia by Iztok Mulej.	
ALPSKI KOTIČEK		
Marija Prelec	Trave ostrice	19
Marija Prelec	Marija Prelec introduced types of genus Carex from Slovenia.	
Marija Prelec	Vse zelene barve poletja	20
Marija Prelec	Chatting about colours of the summer.	

Sestanki društva bodo:

9. september 1994 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje z diapozitivi - g. Rovšek
3. Razno

14. oktober 1994 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje z diapozitivi: Moje
popotovanje po Mehiki - g. Alessandro
Mosco (član našega in prestavnik
italijanskega društva iz Trsta)
3. Razno

11. November ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje z diapozitivi: Čudovite
sočnice - g. Jerin
3. Razno

Urednik (Editor)

Iztok Mulej

Naslovna stran (Cover picture)
Ela Leskovšek

Risbe (Drawings)

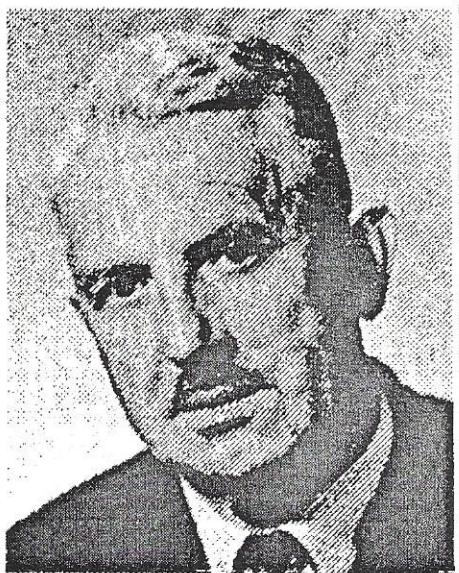
Marija Prelec

France Vardjan 1900 - 1994

Le nekaj tednov pred svojo smrtno mi je pisal prijazno pismo, v katerem mi je še z velikim zanosom opisoval, kako bo izdal z našo pomočjo knjigo o sočnicah. Mene je zaprosil za uvodnik in fotografije, ki naj bi jih zbrali člani našega društva. Nekaj dni pred njegovim odhodom sem govoril z njegovo ženo. Rekla je, da ima profesor Vardjan nekaj težav z zdravjem, vendar bo kmalu sposoben za nadaljnje delo.

Žal se njemu želja ni uresničila. Odšel je eden največjih in najplodnejših strokovnjakov in piscev velikega števila knjig s področja vrtnarstva, bil pa je tudi zelo uspešen učitelj in univerzitetni profesor.

Na področju kaktusov in ostalih sočnic je napisal praktično vso slovensko literaturo. Že leta 1966 sta izšli dve knjigi s tega področja: Sočnice in še posebno odlično delo Kakteje, ki je še danes ena najboljših knjig o kaktusih v srednji Evropi. Zadnjo knjigo o kaktusih je izdal v svojem 92. letu, vendar pa ta ni mogla zasenčiti izdaje iz leta 1966. Dve leti kasneje je imel pripravljeni v rokopisu še dve deli: Sukulente in Mesembriatheme. Bil je še poln volje in optimizma.

Večkrat smo ga obiskali v njegovem čudovitem vrtu v Leskovcu pri Krškem, vsak obisk je bil enkratno doživetje. Občudovali smo njegovo veliko ljubezen do rastlin, veliko strokovnost in odprtost do sogovornikov.

Upajmo, da njegova smrt ne bo zavrla delo na področju sukulent in da bomo v društvu, čeprav zelo težko, nadaljevali njegovo neizpolnjeno poslanstvo na tem področju.

Peter Jerin

Zimotrdne kakteje 5.del

Dvomi glede gojenja kaktusov v naši klimi se pojavljajo največ zaradi višje relativne zračne vlage v naših krajih. Pozabljamo, da s padanjem temperature relativna vlaga hitro narašča ne glede na absolutno količino vode v zraku. V naravi so razlike med dnevno in nočno temperaturo celo preko 40°C in tudi pri 20% dnevni zračni vlagi se relativna vlaga ponoči poviša do rosišča, pod ničlo pa pade slana. Klimatski diagrami rastič v gorskih predelih obeh Amerik in severnega dela ZDA so zelo podobni klimi v naših hladnih rastlinjakih, tako poleti kot pozimi. Tu ne moremo govoriti

o višji vlagi pri nas, ampak o večji pogostosti vlažnih dni, na kar pa po mojih izkušnjah rastline niso občutljive. Visoka vlaga v deževnih jesenskih dneh povzroči le plesnenje igel in areol na slabo rastočih rastlinah, prepojenih z sladkornim sirupom iz glandul. Relativna vlaga je na rastičih seveda odvisna od količine padavin, torej v vročih sušnih mesecih pade pod 20%, v pomladanskih in jesenskih sezonzah pa znaša poprečno 40-60%. Zimske povprečne vlage na teh rastičih so okoli 60%, torej niso pretirano nižje kot pri nas v hladnih rastlinjakih (v večjem rastlinjaku je

zimska vlaga pri 10°C stalno okoli 60%, kar je celo slabše, kot če niha okoli te številke).

Kaktusi se v naših rastlinjakh obnašajo malce drugače kot v naravnem okolju. V zadnjih nekaj letih sem v svojem hladnem rastlinjaku testiral več sto primerkov kaktusov raznih starosti iz različnih rodov, večinoma nekajletne sejance. Rastlinjak velikosti približno 10 m², prekrit z poliestrskimi ploščami, je zaščitil rastline pred mrazom le ob jesenskih in pomladanskih nočnih slanah. V času poznih pomladanskih slan je tak rastlinjak v sončnih dneh že tako ogret, da ostane v njem temperatura kljub jutranji pomrznitvi zunaj rastlinjaka kar nekaj stopinj nad ničlo. Včasih se zgodi, da pade slana že zgodaj jeseni ali zelo pozno spomladi, vendar ne povzroči v rastlinjaku večjega padca temperature. Ko je ponoči 28. maja 1991 padla slana, je temperatura v rastlinjaku ostala nad 6°C. Ko pa nočna temperatura zunaj pade pod -3°C, pada ponoči temperatura v rastlinjaku skoraj enako hitro kot na prostem. V sončnih spomladanskih dneh povzroči hiter dvig temperature na 20-30°C v februarju in do 40°C v marcu na nekaterih rastlinah površinske ožige, kar sem preprečil s senčenjem rastlin marca in aprila. Poskusi v tem rastlinjaku so pokazali, da je obnašanje rastlin v hladnem rastlinjaku nepredvidljivo. Izkazalo se je, da nekatera pravila tukaj odpovedo.

Dejstvo, da nekateri kaktusi rastejo v klimi, kjer temperatura nikoli ne pade pod neko mejo, še ne pomeni, da te rastline nimajo mehanizmov za preživetje mrazu. Izkazalo se je, da nekatere južno brazilske, urugvajske in druge 'tople' vrste prenesejo dosti nižje temperature, kot nam je znano iz literature. Poleg tega niso težavne, ker hitro prečrpavajo vodo in se hitreje izsušijo kot bolj zahtevne višinske perujske, čilske in mehiške vrste. Čeprav prenašajo le 2 ali 5°C pod ničlo, so primerne za gojenje v neogrevanih rastlinjakh v primorju.

Iz poznavanja klime na rastiščih lahko le približno ocenimo zahteve posamezne vrste. V tuji literaturi pogosto najdemo

podatke o zimotrdnosti rastlin, vendar moramo biti previdni. Izraz 'zimotrd' lahko pomeni različno stopnjo odpornosti, pač odvisno od avtorja. Mislim, da je redko kateri avtor testiral rastline v res ekstremnih pogojih, katere poznamo v hudihih zimah tudi pri nas. Edgar in Brian Lamb pišeta o poskusih v hladnem rastlinjaku do -7°C. Preverjanje zimotrdnosti v naravi se običajno nanašajo le na lokalno klimo. V naši klimi moramo torej vsako vrsto posebej preizkusiti v svojem rastlinjaku. Klima je namreč izdelek rastlinjaka in je odvisna od konstrukcije in lege rastlinjaka ter od lokalne klime. V majhnih in prezračenih rastlinjakh temperatura dosti bolj niha kot v večjih in bolj izoliranih. V svojem poskusnem rastlinjaku sem pustil vse rastline do konca oktobra ali sredine novembra, nato pa sem vse razen poskusnih po prvih hujših slanah postopoma prenesel v ogrevan rastlinjak. Spomladi sem hladni rastlinjak napolnil že sredi marca. Prezimovanje delno zimotrdnih vrst v ogrevanem rastlinjaku sem torej skrajšal iz sedmih na dobre štiri mesece.

Naj navedem še nekaj zanimivosti pri poskusih:

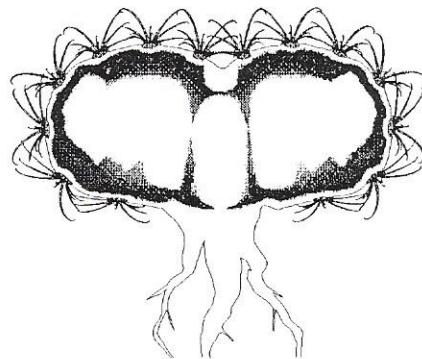
Leta 1993 sem približno 1000 nekajletnih kaktusov jeseni zadnjič zalil okoli 20. oktobra. Jesen je bila tega leta že tako in tako deževna, da vse od konca avgusta do novega leta nismo videli sonca. Nekaj rastlin sem pustil celo zunaj, kaktusi pa so vseeno počasi rasli dalje. Nobeden ni zgnil, se potegnil ali porumelen, in po več kot 10 dni zmrzali – en dan celo pod -6°C – sem pričel kaktuse prenašati v toplejšo klet. Zmrznilo je le nekaj neoporterij in parodij, ki so bile celo jesen v senci favorjevega listja. Poskus je pokazal, da je za prezimovanje potrebno predvsem postopno ohlajevanje, ne pa izsuševanje, kot smo si včasih razlagali.

Med njimi sem našel celo nekaj primerkov *Melocactus bahiensis* in enega ali dva *Melocactus oreas*. Ne boste verjeli – vsi razen enega, ki je končal pod nožem, so preživeli. Iz dosedanjih izkušenj s takimi poskusi sem zaključil, da je nekaj tkiva poškodovanega, kar se

je dalo določiti tudi po obarvanju poškodovanega tkiva z barvilmom **kristalviolet** in **nevtral rdečim** barvilmom v razrezanem melonarju. To dejansko pomeni, da do neke mere prenašajo občasen mraz tudi kaktusi iz toplih področij, med njimi tudi Uebelmannije!

V hladnih razmerah poškodovane rastline ne napadajo plesni in pri postopnem zdravljenju rastlin spomladi ne moremo najti nobene razlike več med ozeblimi in normalno gojenimi rastlinami. Določevanje obširnosti ozeblin je zahteven postopek, vsekakor pa je težko oceniti, koliko tkiva je lahko poškodovanega, da rastlina klub poškodbam preživi in obnovi tkivo. Moram reči, da imajo kaktusi neverjetno sposobnost obnavljanja tkiva; nekatere rastline ki so zmrznile in postale steklastega videza, so se do poletja popolnoma obnovile! S tem vas seveda ne nameravam prepričati, da svoje kaktuse pustite na zmrzali; za vsako vrsto veljajo posebna pravila, katerih ne moremo ugotavljati na svojih izbornih rastlinah, ki so rezultat dolgoletne vzgoje.

Na sliki 1 si oglejmo še področja, kjer so se pojavile najhujše posledice pomrznitve prerezanega melonarja. Lahko bi rekli, da je najobčutljivejše zeleno asimilacijsko tkivo. Poškodovane plasti tkiva so na skici temno obarvane.

Slika 1

Precej sukulenti raste v področjih, kjer temperatura pada krepko pod ničlo. Medne sodijo agave (med njimi prav v zbirkah najpogosteje vrste *Agave victoria-reginae*, *stricta*, *parviflora*, *parry*, *toumeyana*), pa tudi aloje in živi kamenčki iz visokogorij Južne Afrike.

Zvone Rovšek

Agave stricta (foto Zvone Rovšek)

Cvetovi, ki ne dišijo 4. del

Predstavitev stepelijevk

Orbea variegata

Leta 1624 je na poti v Holandsko Indijo pristala na jugu Afrike v zalivu Table Bay (današnji Cape Town) nizozemska ladja, da bi obnovila zaloge vode. Na krovu je bil mlad misionar z medicinsko izobrazbo Justus Heurnius, ki je zbral, narisal in opisal okoli ducat rastlin iz okolice današnjega Cape Towna in vznosjega pogorja Table. Od novih rastlin je bila najbolj nenavadna rastlina s čudnimi sijočimi stebli in peterokrakimi cvetovi, katerih rumena barva z rjavimi madeži je spominjala na močvirski tulipan (*Fritillaria meleagris* LINNÉ). Zaradi tega je rastlino po objavi risb J. B. Van Stapel leta 1644 poimenoval *Fritillaria crassa*. Do izida Linnéjeve **Critica Botanica** leta 1737 je rastlina dobila še nekaj imen, kar

je bila posledica borbe botanikov za pravilno uvrstitev le-te. Carl Linné je osnoval nov rod *Stapelia* in rastlino poimenoval *Stapelia variegata* (danes *Orbea variegata*) skupaj s še tremi podobnimi rastlinami, ki so bile znane v Evropi: *Stapelia hirsuta*, *Stapelia incarnata* (danes *Quaqua incarnata*) in *Stapelia mamillaris* (danes *Quaqua mamillaris*).

Leta 1797 je Francis Masson izdal knjigo **Stapeliae Novae**, v kateri je opisal že 41 vrst, ki so bile, kljub svojim različnim oblikam vse uvrščene v rod *Stapelia*. Prvi, ki je spoznal, da bi bilo dobro stapelijevke razdeliti v skupine, je bil angleški botanik Robert Brown. Leta 1809 je objavil delo **Wernerian Society**, v katerem je poleg rodu *Stapelia* uvedel tri nove robove: *Huernia* (o vsej verjetnosti je prišlo do napake pri poimenovanju; nekateri kasnejši avtorji so uporabljali ime 'Heurnia'), *Piaranthus* in *Caralluma*. Uvajanje novih rodov je nadaljeval angleški botanik in zbiratelj sukulent Adrian Haworth z robovi *Duvalia*, *Pectinaria*, *Orbea*, *Tromotriche*, *Tridenteae*, *Obesia* (danes združena z rodom *Piaranthus*), *Gonostemon* (danes v rodu *Stapelia*), *Caruncularia* (danes v rodu *Tridenteae*) in *Podanthes* (danes v rodu *Orbea*). Shultes in Römer sta leta 1820 v delu **Systema Vegetabilium** spet združila vse robove nazaj v *Stapelia* in uvedla sekcjsko delitev. Leta 1838 je Endlicher izločil rod *Pectinaria*, leta 1830 pa je Robert Sweet priključil stapelijevkam rod *Hoodia*, 1878 pa dr. N. Edward Brown še robova *Trichocaulon* in *Diplocyathia* (danes *Orbea ciliata* (THUNB.) LEACH).

Na koncu 19. in začetku 20. stoletja so zaradi novih odkritij različni avtorji uvedli veliko novih rodov, večino od njih pa so do danes že zavrgli. White in Sloane sta leta 1937 v delu *The Stapelieae* prepoznaла 20 rodov, vključno z dvema, ki sta danes znana kot hibrida.

Eno zadnjih revizij stapelijevk je objavil Larry C. Leach od leta 1978 do leta 1988 v *Excelsa Taxonomic Series 1-4*. Leta 1992 je Darrel C. H. Plowes v *Asklepios 56* objavil preliminarno revizijo rodov *Hoodia* in *Trichocaulon*. Bodičaste primerke rodu *Trichocaulon* je uvrstil v rod *Hoodia*, rastline z gladkimi stebli pa v novi rod *Leachia* PLOWES, ki ga je še istega leta zaradi podvajanja rodovnega imena preimenoval v *Leachiella* PLOWES. Danes je v skupino *Stapeliae* vključenih 34 rodov. S tem pa verjetno še ni konec preuvrščanja, ker so meje med posameznimi rodovi zelo nejasne. V nadaljevanju bom po abecednem vrstnem redu na kratko predstavil vse robove, ki so trenutno veljavni.

Angolluma MUNSTER je nov rod, ki ga je leta 1990 uvedel R. Munster. Na novo je uvrstil *Pachycymbium decaisneanum* (LEM.) GILBERT iz tako imenovane "Ango grupe" rodu *Caralluma* (*Angolluma decaisneanum* (LEM.) MUNSTER nom. nud.) iz Senegala, Benina in Malija. Leta 1993 jo je Newton formalno uvrstil v rod in opisal novo vrsto *Angolluma semitubiflora* iz Tanzanije. Stebla so kratka, štiriroba, z izrazitim zobmi. Cvetovi se pojavijo v rastrem vršičku (*apex*).

Anomalluma PLOWES je monotipski rod iz Somalije, ki ga je uvedel Darrel C. H. Plowes leta 1993. Vanj je uvrstil vrsto *Caralluma dodsoniana* LAVRANOS, ker se po svoji obliki močno razlikuje od karalum, po nagrbanjenih steblih je bolj podobna rodovoma *Pseudolithos* ali *Rhytidocaulon*. Stebla so kratka, razvejana, zelo grbasti. Cvetovi poženejo v bližini rastnega vršička. So majhni in so podobni cvetovom *Echidnopsis*-a.

Caralluma R. BROWN je rod, ki je razširjen od Indije, preko Arabskega pol-

otoka vse do severovzhodne in severne Afrike, svoje predstavnike pa ima tudi v Evropi. Rod nima nekih homogenih lastnosti, ampak ga lahko razdelimo v nekaj skupin s skupnimi značilnostmi. V prvi skupini najdemo rastline s tankimi koničastimi stebli, rastejo večinoma v Indiji (*Caralluma ascendens*). V drugo skupino, ki je doma pretežno v severovzhodni Afriki, pa spadajo primerki, pri katerem se rastni vršiček steba močno podaljša v nekakšen 'cvetni pecelj' (*Caralluma turneri*). V tretji skupini, ki se razprostira na širokem območju od severne Afrike do Indije, so rastline, ki poženejo kobulasta socvetja v bližini rastnega vršička (*Caralluma europea*). Preostanejo še rastline, ki imajo 'zobata' steba in posamezne cvetove blizu rastnega vršička (*Caralluma hesperidum*). V rodu je trenutno 87 vrst.

Desmidorchis EHRENBERG je rod, ki ga nekateri avtorji uvrščajo v rod *Caralluma*. Tu najdemo dve vrsti iz okolice Rdečega morja (*Desmidorchis acutangularis*=*Caralluma russelliana* in *Desmidorchis quadrangula*). Usoda tega rodu ni še popolnoma jasna.

Duvalia HAWORTH je rod večinoma pritlikavih rastlin, ki imajo cvetove z nazaj zavihanimi krpami in dvignjenim anulusom¹. Duvalije iz južne Afrike imajo v nasprotju s svojimi sorodniki v severni Afriki in Arabiji v bazi vsakega zobja par majhnih zobčkov. V rodu je trenutno 21 vrst.

Duvaliandra GILBERT je monotipski rod (*Duvaliandra dioscorides* (LAVRANOS) GILBERT), ki je nastal s preuvrstitvijo *Caralluma dioscorides* LAVRANOS iz otoka Sokota v Indijskem oceanu. Cvet rastline je z zmanjšano zunanjim koronom.

Echidnopsis HOOK.F. je rod s pokončnimi ali plazečimi se ozkimi stebli z večjim številom grbastih reber in majhnimi cvetovi, ki se običajno pojavijo posamezno v bližini rastnega vršička. Ras-

¹ Nasipu podoben krog v bazi cvetnega venca. Podrobnosti bodo opisane v posebnem članku.

tišče je večinoma severovzhodna Afrika in Arabski polotok. Pri nas je najbolj znan *Echidnopsis cereiformis* HOOK.F. V rodu je trenutno približno 38 vrst.

Edithcolea N. E. BROWN je monotipski rod, doma na otoku Sokotra, v Somaliji in Tanzaniji. *Edithcolea grandis* N. E. BROWN je nemogoče zamenjati z drugimi stapelijevkami zaradi razprostrnih bodečih razvejanih stebel in cvetov z zelo zamotanim vzorcem perzijske preproge.

Frerea DALZELL je monotipski rod iz Indije. *Frerea indica* DALZELL je bila nekaj časa uvrščena v rod *Caralluma* (*Caralluma frerei* (DALZELL) ROWLEY). Ker pa je edini predstavnik stapelijevk z dobro razvitimi listi, je ostala samostojen rod.

Hoodia SWEET je rod pokončnih stebelnih rastlin z mnogo grbastimi rebri. Grbe se zaključijo z bodico ali ščetino. Veliki cvetovi rožnatorjave barve poženejo v skupinah blizu rastnega vršička. Rastišče se razprostira od Južne Afrike do južne Angole. Do Plowesove revizije rogov *Hoodia* in *Trichocaulon* je bilo v rodu 18, po njej pa 26 vrst, junija 1993 pa je bila opisana še ena nova vrsta iz Namibije *Hoodia longispina* PLOWES.

Huernia R.BR. je zelo številjen rod s 65 vrstami, ki rastejo od Južne Afrike do Arabije. Za rod so značilne vmesne krpice na stičišču krp korole. Cvetovi so pogosto zelo privlačni. Nekateri so poraščeni s papilami, drugi imajo izbočen anulus. Stebla imajo običajno 4 do 5 reber okrašenih z bolj ali manj izrazitimi zobmi. Izjema je *Huernia pillansii*, ki ima do 24 reber in zobe reducirane v ščetine.

Huerniopsis N. E. BROWN z dvema južnoafriškima predstavnikoma ima značilna plazeča se stebla z dvema zobjema v bazi vsakega zoba in žametastimi cvetovi z močno reducirano zunanjim koronom.

Lavrania PLOWES je rod z enim samim predstavnikom iz Namibije (*La-*

vrania haagnerae PLOWES). Soroden je rogovom *Echidnopsis* in *Leachiella*. Ima cilindrična stebla z 12 vrstami grbic brez bodic. Cvetovi poženejo v šopu 6 do 15 v spodnjem delu stebel.

Leachiella PLOWES je nov rod, ki ga je leta 1992 uvedel Plowes s pripravljalno (preliminaro) revizijo rogov *Trichocaulon* in *Hoodia*. *Trichocaulon*-e s stebli brez ščetin (gladkimi stebli) je uvrstil v novi rod, bodičaste vrste pa v rod *Hoodia*. V novem rodu je trenutno 10 vrst iz Južne Afrike in Namibije.

Notechidnopsis LAVRANOS & BLECK je rod z dvema vrstama. Osnovan je bil za dva nekdanja predstavnika rodu *Echidnopsis* iz Kapske province v Južni Afriki, ki se razlikujeta po načinu cvetenja. Cveti v socvetjih od 5 do 15 cvetov naenkrat.

Ophionella BRUYNSS je monotipski rod iz Kapske province v Južni Afriki. Uvedel ga je Bruyns z odcepitvijo dveh rastlin iz rodu *Pectinaria* (*P. arcuata*=*O. arcuata* in *P. mirkinii*=*O. arcuata var. mirkinii*), ki imata tudi morfološke značilnosti rogov *Caralluma* in *Stapeliopsis*. Glavni značilnosti zaradi katerih taksona nista vključena v rod *Pectinaria* sta, da imata stebla s širimi rebri namesto s šestimi, kot je to značilno za pektinarije in cvetovi ne poženejo posamezno na vrhu stebel, ampak v skupinah v spodnjem delu stebla. Poleg teh so še koronalne razlike, tako da je upravičeno, da je *Ophionella* samostojen rod.

Orbea HAWORTH je rod z 20 vrstami, ki ga je v svoji reviziji leta 1978 ponovno uvedel Leach (Excelsa Tax. Ser. 1) z odcepitvijo rastlin z gladkimi stebli in dvignjenim anulusom v sredini cvetov iz rogov *Stapelia* in *Stultia*. Rastišče je večinoma jug Afrike, en predstavnik pa raste v Somaliji. Pri nas sta najbolj znani *Orbea variegata* (=*Stapelia variegata*) in *Orbea ciliata* (=*Diplocyathia ciliata*).

Orbeanthus LEACH je rod z dvema vrstama iz Transvaala. Nastal je z Leacho-vo revizijo leta 1978, ko je odcepil iz rodu *Stultia* rastlini s plazečimi se štiri-

Orbea ciliata (foto Iztok Mulej)

rebrnimi stebli, drobnimi listnimi zobci in cvetovi z anulusom v bazi ter z dlačicami poraščeno korono.

Orbeopsis LEACH z 10 vrstami je prav tako nastal z Leachovo revizijo leta 1978. Iz rodu *Caralluma* je odcepil rastline, ki cvetijo v socvetjih blizu baze stebel. Cvetovi imajo dolge in ozke krpe. Stebla so štirirebrna z dobro razvitimimi zobmi, v njihovi bazi pa se pogosto pojavlja par drobnih zalistnih zobcev. Pri nas je najbolj poznan predstavnik *Orbeopsis lutea* (= *Caralluma lutea*).

Pachycymbium LEACH je čvrst in lahko razpoznaven rod iz Transvaala s tremi vrstami, ki so bile predhodno v rodu *Caralluma*. Cvetovi so zvončasti, poženejo posamezno ali v parih v bližini rastnega vršička. Stebla so štirirebrna z izrazitimi zobmi in zalistnimi zobci.

Pectinaria HAWORTH je rod iz Kapske province s tremi vrstami in prav toliko podvrstami. Po Bruynsovi reviziji leta 1981 je v rodu pustil samo rastline s šestrebrnimi stebli, dva taksona je preuvrstil v rod *Ophionella*, sedem pa *Stapeliopsis*. Cvetovi so drobni, poženejo na spodnji strani stebel, pri *P. saxatilis* in *P. asperi-*

flora pa imajo zraščene konice krp (podobno kot *Ceropegia*).

Piaranthus R. BROWN je eden najstarejših rodov, saj je bil uveden v začetku prejšnjega stoletja. Rastline imajo majhna in čvrsta, krompirju podobna štirirebrna stebla. Cvetovi poženejo v bližini rastnega vršička mladih poganjkov večinoma v parih ali skupinah štiri do šest. V rodu je trenutno 16 vrst, večina iz Kapske province.

Pseudolithos BALLY je majhen rod s štirimi vrstami in eno variacijo, ki je doma v Somaliji in deloma v Etiopiji. Rastline imajo grbasti, okrogla ali štiroglata stebla, ki se razraščajo samo pri eni vrsti in čudovite majhne cvetove v skupinah, ki poženejo na vrhu ali ob strani telesa.

Pseudopectinaria LAVRANOS je monotipski genus iz severne Somalije (*P. malum*) s plazečimi se rebrastimi stebli, ki se okoreninijo. Rod ima več skupnih značilnosti z rodom *Echidnopsis*. Od vseh ostalih rodov stapelijevk se loči po majhnih, jabolkom podobnih cvetovih.

Quaqua N. E. BROWN je rod s 13 vrstami iz juga Afrike, ki so bile predhodno uvrščene v *Caralluma*. Bruyns je leta 1983 izločil rastline s pokončnimi kvadratnimi stebli in trdimi zobmi. Majhni cvetovi s kratko cvetno cevjo poženejo v manjših ali večjih socvetjih ob strani stebel.

Rhytidocaulon BALLY je majhen rod s 6 vrstami iz afriškega Roga in Arabije. Stebla so tanka, siva in grčava. Cvetovi so majhni skoraj brez cvetnega peclja.

Stapelia LINNÉ je najstarejši rod v stapelijevkah doma v južni Afriki. Po Leachovi reviziji leta 1985 zajema 43 vrst s kvadratnimi stebli in večinoma velikimi zelo smrdečimi, rdečimi ali rjavordečimi cvetovi, podobnimi morskim zvezdam. Najbolj znani predstavniki so *S. hirsuta*, *S. gigantea* in *S. grandiflora*.

Stapelianthus CHOUX je rod z 8 vrstami, ki je doma na Madagaskarju. Stebla so vitka, plazeča se, s finimi zobki. *Stapelianthus* je v bližnjem sorodstvu z rodom *Huernia*, kar se vidi po zgradbi zunanje korone in naravi stebel.

Stapeliopsis PILLANS je rod s 6 vrstami iz Južne Afrike in Namibije, v katerega je Bruyns uvrstil štirirebrne predstavnike rodu *Pectinaria*. S tem je ustvaril, z dlakavo notranjostjo korole in polinijem (pollinia - vrečka s pelodom) z grebenastim sidrom², sicer pa z malo skupnimi značilnostmi.

Stultia PHILLIPS je majhen rod z dvema zelo podobnima vrstama. Prva je iz Jemena (*S. araysiana*), druga iz Kapske province (*S. miscella*). Stebla imajo dolge mehke zobe, na sredi sploščenih cvetov imajo dvignjen anulus, kjer se nahaja korona. Leach je uvrstil preostale predstavnike v rod *Orbea*.

Tavaresia WELWITSCH je edini rod stapelijevk s tremi ščetinami – ki so pravzaprav pretvorjeni listi – na grbah vzdolž reber. Teh je med 6 in 12. Drugi razpoznavni znak rodu so dolgi tropentasti cvetovi (kot rog pri starih gramofonih). V

rodu sta dve vrsti, *T. angolensis* in *T. Barklyi*, ‘tretji’ predstavnik *T. meintjesii* pa je naravni hibrid med *T. barklyi* in *Stapelia gettliffei*. Rod je bil nekaj časa znan po imenu *Decabalone* DECAISNE.

Tridenteae HAWORTH je še en star rod, ki ga je oživil Leach v svoji reviziji. Vanj je uvrstil rastline iz rodov *Caralluma* in *Stapelia* s štirirebrnimi gladkimi stebli: v eno sekcijo predstavnike z dolgimi stebelnimi zobmi, v drugo rastline z rahlo bleščečimi stebli z zaokroženimi robovi, v tretjo pa dolgostebelne rastline, ki visijo s pečin. Socvetja se pogosto razvijejo v bližini stebelne osnove. Cvetovi imajo pogosto čudovite vzorce, podobne perzijski preprogi. Poznamo 17 vrst iz Južne Afrike in Namibije.

Tromotriche HAWORTH je malošteviljen rod s tremi nekdanjimi predstavnicami stapelij. Stebla so zelo podobno stebalom v rodu *Tridenteae*, steblo *Tridenteae revoluta* pa *Quaqua mamillaris*. Njihove skupne značilnosti so: način razvejanja, štirirebrna stebla, ki skrivajo zametek listov, korola je zelo refleksna, notranja korona pa ima dva rogova. Vse tri predstavnice rodu so doma v Kapski provinci.

Whitesloanea CHIOVENDA je rod z enim samim predstavnikom (*W. crassa* (N. E. BROWN) CHIOVENDA), ki ima posamezna štiriroba stebla, redko višja kot širša, z zvončastimi cvetovi v socvetjih, ki poženejo na spodnjem delu telesa. Doma je v severni Somaliji.

Literatura:

- Darrel C. H. Plowes: An introduction to stapeliad genera; Cactus and Succulent journal 62 (3) 1990
- Darrel C. H. Plowes: Annomalluma Plowes: A new generic name for Caralluma dodsoniana Lavranos; Cactus and Succulent journal 65 (4) 1993
- Leonard E. Newton: A new stapeliad species from Tanzania, with comments on the status of the “Ango group” of Caralluma; Cactus and Succulent journal 65 (4) 1993
- John Pilbeam: The Stapelieae in turmoil; The Cactus File 1 (4) 1992
- Darrel C. H. Plowes: A Preliminary Reassessment of the Genera Hoodia in Trichocaulon; Asclepios 56, 1992

² Del polinija.

- Darrel C. H. Plowes: Leachiella Plowes: Stapelieae - A new generic name; *Asclepios* 57, 1992
- Bert Jonkers: *Rhytidocaulon fulleri*, a Secretive Endemic from Dhofar (South Oman); *Asclepios* 60, 1993
- Larry C. Leach: *Excelsa Taxonomic Series No. 3: A Revision of Stapelia; Aloe, Cactus and Succulent Society of Zimbabwe*, 1985
- Larry C. Leach: *Excelsa Taxonomic Series No. 4: A Revision of Huernia; Aloe, Cactus and Succulent Society of Zimbabwe*, 1988
- Darrel C. H. Plowes: A new account of *Echinopsis Hook. f.*; *Haseltonia* No. 1, 1993
- Darrel C. H. Plowes: Two New Stapeliads from Namibija, and Variation in *Hoodia gordoni*; *British Cactus & Succulents Journal* 11 (2) 1993
- Boele, A. C. J. Kroensen, F. K. A. Noltee: Checklist of *Brachystelma R. Brown, Ceropagia Linné, Riocreuxia Decne.* and the genera of the Stapelieae s.s., 1987
- Boele, A. C. J. Kroensen, F. K. A. Noltee: Supplement to the Checklist of *Brachystelma R. Brown, Ceropagia Linné, Riocreuxia Decne.* and the genera of the Stapelieae s.s., 1990
- Werner Rauh: Die großartige Welt der Sukkulanten; Verlag Paul Parey, 1979
- Clive Innes: The handbook of cacti and succulents; Ward Lock Limited, 1988
- Jan Říha, Rudolf Šubík: Welt der Kakteen und andere Sukkulanten; Buch und Zeit Verlagsgesellschaft, 1985

Iztok Mulej

Dve, tri o kaktusarstvu

Skozi okno buljim v koprenasto mestno megleco, izginjajočo v prvih sončnih žarkih po nevihti. Nevihta je v poletni vročini kot hladno pivo; ohladi pregreto telo, osveži duha in uspava neprijetne misli, vendar se vročina povrne, še bolj moreča in soparna, znoj stopi na lica in v mehurju se nabere odvečna pivska voda. Nostalgično se spomnim na hladne deževne dni in pozabim, da so med njimi tudi taki, posebno odurni dnevi, ko za dežjem pride dež, ko vlažen mraz leze v kosti, ko zgnije pet ali osem kaktusov, ko mi banka pošlje opomin zaradi preveč načecankih čekov, ko dobim gromozansko visok račun za telefon in na koncu staknem še nahod. Pokvari se mi avto, žena me ozmerja bolj kot ponavadi, nato pa zmanjka elektrike ravno med najboljšo televizijsko oddajo in tedaj pričнем razmišljati, čemu se sploh trudim in napenjam, čemu zidam hišo, ko ne rabim tolikšne, čemu mi bo nov avto ko se tudi s starim dobro peljem, čemu na vrtu raste dražja zelenjava kot pri Šiptarju na trgu in končno, čemu sem privlekkel k hiši rastlinjak in tisto trnje, ki mi pripravlja le kup sitnosti in dela. Taki dnevi so tisočinke življenja in vrgel bi jih proč, če bi se dalo in če ne bi bili prav tako podarjeni kot vsi drugi. Počakaš, da minejo in za njimi res

posije sonce. Spomin na takšen dan včasih spodbudi misli k brskanju in iskanju korenin svojega kaktusarstva. Ampak, ali spomin na otroštvo ne sloni včasih le na iluzijah, ki se mi pričarajo ob pripovedovanju starejših o mojem otroštvu, da ni spomin le lažen plod domišljije, ki tudi najgrše trenutke prebarva v lepe sanje. Od kod sem privilekel prvi kaktus in zakaj je bil to ravno kaktus? Ali je bila to opuncija ali *echinopsis*? Kako je le mogoče, da sem si nakopal cel rastlinjak kaktusov in zakaj ta norost traja in traja kot zaverovanost kakšnega budista, ki svoje življenje podari svojemu bogu in ga mrmrajoč molitve preždi med hladnim kamenjem. Vendar, ali kaktusarju kaktusi res pomnijo vse, ali pa so le blažilec razburkanega počutja po napornem dnevu, čudežni zdravilec, s katerim lažje prezivis to noro življenje?

Ne spominjam se več, kateri je bil prvi kaktus, ki me je očaral, se pa natanko spominjam, kako sem čisto po naključjih staknil tu in tam kakšnega velikega bodičarja. Večine teh rastlin ni več pri hiši; naveličanost in selitve so opravile svoje delo. Narava me je privlačila že od najmlajših let, a so me zaradi bližine gozda zanimale bolj živali kot rastline. Ko so se drugi mulci učili brati iz berila in črkovati Snegulj-

čico, sem cele dneve buljil v drobno knjižico o živalih, porjavelih listov in brez platnic, prebiral črko za črko, jecljal in zlogoval, in čeprav sprva ni sem razločil smisla stavkov, je bila to moja najljubša knjiga še dolga leta. Prva in dolgo časa edina rastlina, ki me je predramila, je bil seveda kaktus. Barvito cvetje in nenavadnost tropskih in okrasnih rastlin me nista zanimala. To ni bil veliki saguaro iz indijanskih filmov, niti opuncija iz knjig Walta Disneya. Bil je navaden puščoben ježivec, ki me je presenečal z nenadnim obujenjem v življenje in skorajšnjo smrtno, s svojim nenavadnim mirom in tišino. Bil je kot večni kipec, nepremičen mrlič, ki je oživel le en dan v letu, razbohotil svoja bela svilena žrela, kot da bi hotel celemu svetu dokazati, da še živi, in se nato spet pogreznil v sivozeleno mrtvilo. Dan, ko je cvetel, je bil za nas skoraj praznik. Bil je bolj opažen in čisljan kot marsikatera druga reč v hiši in vsakdo, ki je tisti dan prišel na obisk, si je moral najprej ogledati to neverjetno čudo. Od vseh hišnih ljubimcev je bil najprijetnejši; za seboj ni puščal dlak, nikoli ni zganjal trušča, ni smrdel ali posvinjal hiše in ni povzročal nikakršnih drugih skrbi. Zimo je preživotal v neki zanikrni kleti, čez poletje pa smo ga postavili na balkon, kjer ga je cvrlo sonce in tolkle poletne nevihte. Izginil je tako, kot se je pojavit - neopazno, brez hrupa ali zavedenja, vendar je pustil spomin; nekaj redkih družinskih slik iz moje mladosti je bilo narejenih ravno na cvetni dan skoraj pozabljenega ježevca.

Pogost kaktus v tistem času sta bili *Mammillaria gracilis* in *Mammillaria fragilis*. Preživel sta le zaradi urnega brstenja, za razširjanje pa so poskrbele ženske. "Kaj pa je to nekaj novega prvič ga vidim kje pa si to dobila soseda pa kaj cveti joj kako je luštkano ali mi boš dala košček saj ni treba takoj res res koliko sem ti pa dolžna pridi še ti kaj k meni ti bom dala eno vodenko jooooooj hvala, hvaala" so rekle, pa so se rastlinice množile kot komarji; bolj jih

uničuješ in tlačiš, več jih je. Životarile so v raznih kleteh, kopalnicah, na policah in omarah kuhinj, na straniščnih oknih in raznih stopniščih, pa so vseeno preživele. Dve napol degenerirani rastlini sta se ohranili in pristali celo v mojem rastlinjaku in sedaj spominjajo na tiste čase, ko je bil prav vsak zanikrni kaktus eno od sedmih vaških čudes.

Prvi kaktus, ki sem ga sam prinesel domov, je bil zagotovo čudovita rumena *Opuntia microdasys*. Dobil sem jo čisto po naključju. To je bilo v tistih letih, ko sem hodil v Ljubljano na srednjo šolo. Prerasel sem vse ljudi na svetu in bil sem najpametnejše bitje daleč naokoli, pa so me vseeno zanimale tudi druge stvari, celo kemija, katero sem se učil. Nekoč sem si iz svojih prihrankov kupil neko debelo strokovno knjigo, pa čeprav je bila za nekaj stopenj zahtevnejša, sem jo skokoma požiral in nabiral nepotrebljeno znanje, katerega nikoli kasneje nisem rabil. Za knjigo je izvedel neki starejši mulec iz sosednje ulice, ki je hodil že na faks in me prosil, če mu jo posodim za leto študija. Na njihovem stopnišču je bila postavljena prelepa zlato rumena opuncija in čeprav je rasla v senčni niši na severni strani hiše, je bil to najlepši primerek te vrste, kar sem jih kdaj videl. Ko je lastnik videl moje zanimanje za kaktus, mi jo je takoj ponudil, ne le en členek, kar celo mi je dal, z loncem vred. Takrat se mi o pokvarjenosti človeške duše še ni kaj dosti sanjalo, a če bi znal prebrati njegove misli, bi slišal nekaj takega: "Vzemi, le odnesi tega ščetinastega vraka, da me ne bo več bodel in me grizel v kožo. V zameno vzamem knjigo, nategnem te, kot nategne bister kmet dacarja. Nikoli več je ne boš videl. Hudičeva opuncija pa te naj grize, kot je zdaj mene, vsakič, ko boš šel mimo, naj se ti zažene v kožo in iz nje naredi krtačo". Res, knjige nisem nikoli več videl in tudi opuncija mi je pustila lep spomin. Ko sem jo ob letu presajal, se mi je kar cela prekučnila na roko prav do komolca in

pustila v koži nekaj tisoč drobnih glohid. Nisem se takoj znašel da bi jih z voskom polil in odtrgal kot luskavo kožo z ostrža, populil sem jih ven kar z roko in še naslednje dni sem našel kakšno bolj skrito, ki se je pokazala šele z bledo rdečico na koži. Kam je opuncija izginila, ne vem, saj sem bil precej časa zdoma. Vtisnila se mi je v spomin in kasneje sem ta spomin, vsakič, ko sem videl kakšno zanikrno rumeno opuncijo, obnavljal in še bolj utrjeval. Kasneje sem še marsikje zapazil, da je bil prenekateri kaktus na okenski polici ali ob hišnem pragu lepši in bujnejši kot v rastlinjaku.

Še neka druga opuncija se je znašla na našem balkonu, a je kaj hitro in klavro končala na kompostu. Bila je nekakšna prezimna *Opuntia rufida* ali pa *Opuntia phaeacantha*. Nekajkrat sem se pošteno zbodel vanjo in ko sem se je naposled le naveličal, sem jo z loncem vred vrgel dol z balkona naravnost na kup ovcene zelenjave in kuhinjskih pomij, kjer so se že pasle muhe. Kaktus seveda ni zgnil; še huje, prezimil je kar tam, pod snegom, se zgubal in skrivenčil, dokler ga niso naslednje leto še bolj čilega zatrili sveži ostanki zelenjave, pepela in smrdljivih pomij. Danes z opuncijami ravnam bolj tenkočutno. Opuncije so lahko prelepe in prijetne rastline, če le znaš z njimi ravnati. Cvetijo redko, saj je zemlje v loncu zanje ponavadi premalo, a so žilave in neumičljive. Če niso za drugo, včasih odženejo nadležnega mačka, zmikavta ali kakšnega drugega nepotrebnega gosta.

Ne bom razpredal o vseh kaktusih, ki so pristali na našem vrtu in na okenskih policah. Pojavljali so se in izginjali, zbirka pa je nastajala šele takrat, ko sem odšel od hiše. Zime so jemale svoj davek in vsi kaktusi, ki so se ohranili, so iz tistega časa naprej, ko sem se vrnil domov. Posledice klavrnih začetkov samouka na mladi zbirki se še zdaj kdaj pa kdaj pokažejo; nič kaj presenečen in pretresen nisem, če mi zgnije kakšen večji kaktus iz prvih let gojenja, saj

vem, da je preživel hujše čase kot odslužena knapovska srajca. Z leti se človek kar nekako privadi na smrt in postane neobčutljiv. Vendar lahko brezsrčno vržeš cel kup sejancev na gnojšče, ko pa počepne izbranec, pa čeprav eden izmed tisočih, ti je žal zanj. Za življenjem vedno pride smrt in očitek, da si ravnal napačno, ni potreben. Pa mi je vseeno mumija v rastlinjaku včasih bolj pokvarila dan kot priporočeno pismo s povratnico.

S kaktusi so prišli stroški. Kaktusi so se selili iz balkona, v majhen začasen plastenjak, v ogrevano toplo gredo, iz te v večji plastenjak in končno v skoraj zaresni rastlinjak, zbirka pa se je vztrajno širila. Kupil sem lonec, kable, cevi, gnojila, seme, kopal sem ilovico in betoniral, žagal, zabijal žebanje in barval in tako porabil desetino vsega denarja in časa le za svoje kaktuse. Žena me je dostikrat vprašala: "Čemu ti bo toliko kaktusov? Ali se ti bo kdaj obrestovalo? Na čigavo zdravje pa fotografiraš to trnje, svojim otrokom pa ne pustiš nobenega spomina na otroštvo!" Niti meni niti njej ni bilo takrat marsikaj jasno. Čemu res zapravim toliko denarja, ko ga pa ravno takrat krvavo potrebujem za bolj pomembne reči in si lažem in se tolažim, da si odtrgam od svojih ust? Mladost ni le norost, je še sebičnost in nerazumevanje, slepost in zagledanost vase, in preden opaziš, koliko krivic si zagrešil drugim, že mečjo pogrebcu cipresno ilovico na izrezljano desko pred tvojim obrazom. Morda pa opaziš prej, in če si moreš pomagati, morda še kaj rešiš pred pogoriščem. Morda se naučiš ubraniti se skušnjavi, da bi kupil nekaj, kar ne rabиш in morda nikoli ne boš potreboval, morda pokloniš delček svojega časa nekomu, ki to prav zdajle rabi, ali pa prisluhneš nekomu, ki bi ti rad nekaj povedal, pa čeprav veš, da se moti in ti bo žrl živce s svojim moledovanjem. Kaktusi te počakajo! Bolj ko jih puščaš pri miru, bolj ti vračajo mir, ki jim ga poklanjaš. Ko hišo preplavi sitnoba in slaba volja, ko otroci vreščijo v kotu in

žena razbija s pomito posodo, odideš tja in se skriješ v edini miren kotiček, kamor oni ne pridejo; vedo da tja takrat ne smejo vstopiti. Morda ravno tedaj opazijo, da z njimi, ne s teboj, ni nekaj v redu, utihnejo in mirno pridejo za teboj. Ne odženeš jih, sedaj lahko vstopijo, saj so strup pustili zunaj. Morda pa ostaneš sam, izklopiš vse misli in vrnejo se le prave, bistre, prečiščene, brez umazanije in mulja in s seboj prineso mir, ki ga potem lahko deliš tistim, ki ga sami ne najdejo.

Kaktusarjenje je lahko iskanje miru, dela in preganjanje dolgčasa, lahko je tekmovanje, dokazovanje samega sebe, nojevo skrivanje glave v pesek in beg pred resničnim življenjem, radovednost in zvedavost, v prejšnjih letih, ko si prodal kaktus za pivo, pa tudi marmikomu dodaten, a največkrat pičel zasluzek. Menjava je še vedno ugodna, vendar se je nekaj spremenilo; ali spijemo premalo piva ali pa je kaktusov postalo preveč. Verjetno se v življenju večine kaktusarjev pojavijo vsi tipični znaki bolezni: bojevit mladenič zasiti radovednost in se ponosno postavlja s svojimi prvimi kaktusi, ko pa ga stvarjenje družine potunka v brezoblično sivo vsakdanje in mu požre bistre misli in fantazijo, zbeži pred resničnostjo v edini kotiček, kjer mu nihče ne more ničesar prizadejati. Lahko izbira med več vратi, saj na prostost vodi več poti, vendar je običajna, utopitev v pijači, prekleta past, premazana z blešečo barvo prostosti, ki se zapre kot mišnica in jo lahko odpre le neizmerna ljubezen in potrpljenje. Tudi če ne bi bil kaktusar in bi to vedel, bi vsakomur dejal: "Če se že moraš utopiti, ne utapljam se v pijači, žalosti ali jezi, utopi se med kaktusi". Hlastanje za zrakom ti zbistri glavo in pravi čas spregledaš, kakšno napako bi storil, kot obupan samomorilec, ki pogoltne polno pest ciankalija in v zadnjih trenutkih svojega življenja v grozi spregleda, da je bilo življenje vsceno lepše kot umiranje, ko se v trpljenju čas ustavi. Tako kot je ženskam pletenje in praskanje po vrtnem plevelu,

sosedom pranje avtomobila in kolesarjenje, spet drugemu gobarjenje, ribarjenje ali hribolazenje, naj bo tebi kaktusarjenje in ne skušaj ga koristno opravičiti kot opravičijo pletenje in vrnarjenje z nujnim in mahanje s teniškim loparjem z zdravim. Kar je, to je! Človek vrže četr, ne, pol svojega čuječega življenja skozi okno v brezdejlu, na smrtno uro pa ponuja vse svoje premoženje za en sam dan življenja! Kakšen nesmisel! Ko greš v rastlinjak in preždiš tam ure in ure, pozabiš, da čas teče in se na koncu počutiš čisto nekoristnega, kot trot, ki mu je edino delo, ujeti in nabrisati čebeljo matico, ušlo. Pa toliko dela te še čaka, saj si Slovenec in moraš na dan postoriti toliko, kot vsi Slovenci, vsak dan moraš po službi še nekaj pospraviti, počistiti, popraviti, zvariti in pobarvati, zvrati toliko in toliko luknenj in, če bo treba, na koncu dneva urediti še tisto zadevo z ženo. Morda pa tisto zadnje odpade, saj mora tudi ona oprati cunje in jih obesiti na 'štrik', pomiti posodo, opleti vsaj eno gredico korenja in če ji ostane kakšna urica časa, zašti vsaj pet gumbov na razcefrano srajco, morda pa se ji le ne bo ljubilo in se lahko v miru zvalim v posteljo in zaspim, saj sem Slovenec? Ne! Jaz pa grem v svoj rastlinjak, naužijem se lepote in miru, ženo naženem stran od umazanih črepinj, kupim novo srajco, in zvečer... Ne zvečer! Kar zdajle, takoj!

Kaktusarjenje je nekakšna tekma. Tekmujem in hočem biti prvi, nočem le sodelovati. Cilj je spoznanje, da je tekma brez veze in ko zmagam, prestavim cilj. Zbiram kaktuse kot znamke in jih potem lepim v album, sestavljam iz njih mozaik in skrbim, da nobena ne manjka, posebno tista dragocena s posebnostmi ali z napakami. Ko zmanjka prostora, kupim nov album ali pa tiste manjvredne, ali prej, meni nezanimive, vržem ven, oholo, omalovažijoče jih podarim, ne, vržem jih kakšnem nadebudnem mladeniču v naročje in rečem: "Na, odnesi to ničvredno dolgočasno zelenjavo, jaz ne

maram več videti!" Na tej tekmi hočem zmagati, pa ne vem, da zmaga vedno narava, saj ima v svojih nedrjih toliko presenečenj zame, da bom umrl neveden. Kaj pa morem, če sem se rodil v predalčkih, moje življenje je pospravljeni v predalčke in tudi kaktuse hočem imeti v predalčkih. Morda sem zato vzljubil kaktuse, ker niso štiroglati in pravilno predalčkani, niso urejeni kot knjižna omara, kamor skušaš v vrsto zložiti knjige in jih poravnati z letvijo na debelino vrbovega lista natančno. Pa vseeno jih skušam spraviti v nekakšno kolono in jih zložiti kot knjige na polico, da bom v tej svetovni poplavi plavajočih trupel in grčavih bukovih debel, gnilih jabolk in kant za smeti, vsak trenutek vedel povedati vse o nekem truplu. Kot v mrtvašnici, kjer je človek le še kos papirja na tablici in na njem načekan rodovnik s sliko zohovja. Hočem jih razvrščene po abecednem redu, po barvi in vonju, po latinsko, slovensko, nemško, indijansko, angleško in kitajsko, po višini, širini in globini, po dragocenosti, po zgodovini in starosti, po tem, ali rastejo v Mehiki, Braziliji ali Boliviji, v kateri vasi in na katerem kamnu, ali po njih 'ščijejo' lame ali mezge ali osli, vse, prav vse hočem vedeti. Potem pa pomislim: ali mi to ščavje res pomeni vse? Ali sem res toliko nor, da bom tričetrt edinega življenja (v posmrtnega prav nič ne verjamem) pretrapil med nekimi mutastimi rastlinami? Ne, ne bom! Ne bom, pa pika! Ne bom pozabil nase, pa bi skorajda! Kot sem bil nekdaj zaledan vase in so bili kaktusi moja prva skrb, bom zdaj poskrbel za tisto, kar sem zanemaril. Zadnji čas!

O kaktusih še vedno ne vem skoraj ničesar. Vem, da so zeleni, da imajo včasih bodice in z njimi bodejo, poznam jih po priimku in imenu, vem morda še nekaj malenkosti in to je vse. Hočem izvedeti še več in jih sprejemem v svoj analitični svet. Seciram jih, prepariram, namakam v kislini in jih žgem in kuham, vrtam luknje vanje, prisilim jih živeti na moj način. Če bi

nekdo ustanovil društvo za zaščito rastlin in bi videl moje početje, bi me postavil pred gabrovo zeleno sodišče in obsodil na življenje pelargonije. Dal bi me v roke zaniknji gospodinji, ki bi me trgala in rezala, zalivala z kavino brozgo in detergentom za pomivanje posode, me postavila na vroče sonce in izžejala skoraj do smrti, me nato polila z ledeno mrzlo vodo... Vendar ne bo nihče nikoli ustanovil gabrovega zelenega sodišča, ker bi brez rastlin umrl. Ne bi smel rezati krompirja za 'župo', ne v zeljne liste zavijati zmlete prasičje crkovine z riževim zrnjem in namesto stola bi si moral pod rit podstaviti kakšno ženščino z žilavimi komolci in koleni. Zato se mi kaktusi prav nič ne smilijo, ko jih režem kot krompir in namakam v strup kot solatne glavice v kis. Ko jim pokažem rezilo, ko jih prebadam in mučim, se vdajo kot cmeravi Španec in mi povedo skoraj vse, kar vedo. Včasih jim sploh ne prisluhnem in ne verjamem, kar pravijo, pa zebdem in zarežem druge, a mi vsi pripovedujejo isto zgodbo. Pravijo mi, kako so se v peščenem ognju cvrli njihovi starši, kako se na njihovih iglah sušila človeška kri, kako so jim prepevale lepe indijanske deklne in kako so na njihova ramena ptiči znosili gnezda. Ko mi pripovedujejo zgodbe, si ne želim več tja v Ameriko, pod vroče sonce, med sitne komarje in desperadose, da se na svoje lastne oči prepričam o resnici. Postanem lahen ptič in na krilih domišljije odletim v neskončna prostranstva, med borovce in agave in skale, ožarjene s samoto in posejane s kaktusi, katerih se človek s svojo štircilindrično nogo in zajedalskimi rokami še ni lotil. Zdaj sem kondor in jadram nad gorami med plehнатimi pticami in pod menoj pritlikavci pulijo seme iz kosmatih kembljev, da ga, ko se vrnem, posejem v ujetništvo. Tam naprej se prerivajo penasti valovi in valijo droben peselek na obalo in nikjer ni prelepih črnih deklic, kjer bi se spočilo in nasladilo oko, tam so le čudne trnaste buče, katerih prasiči ne marajo in zato

tam ni prašičev. Skočim v morje, da se shladim, a padem na vroč peklenški peseč in zdaj sem miš, bežim in se skrijem pod piramide konic, ki štrlico proti orlu zasledovalcu in mu ne dovolijo, da bi me zgrabil. Da sem človek, mu pokažem osle in fige, saj mi ne more ničesar storiti...

Tega mi nihče ne more vzeti, tudi če mi vse kaktuse vesoljni potop odnese v kanale med podgane in črve. Nikoli si ne želim, da bi ostal kar tam med kaktusi v puščavah, saj mi je tudi tukaj lepo in vem, da se lahko kadarkoli vrnem tja. Če je bog in če me spusti v nebesa ali vsaj v vice, naj mi pusti domišljijo. Če ne, mi je prav malo mar za nebesa, da tam stojim mrtev kot lipov bogec in da me jedo nebeški lubadarji. Domišljija je najlepše darilo, ki ga mati lahko podari svojemu otroku in z njem prideš kamorkoli in narediš karkoli. Potovanje v neznane sestote ti lahko ponudi bujna knjiga ali slika in resničnost postane grša in dolgočasnejša kot iluzija. Lahko obiščeš neznane kraje, potapljaš se v oceane in raziskuješ neskončno oddaljene planete, lahko si cesar ali berač, lahko brez slabe vesti prekucneš ognjevito zamorko, letaš kot ptič ali z bogom vsemogočnim piješ žganje in igras tarok. Meja ne postavlja ne razum, ne vera, ne nagnjenosti, geni ali družba, mejo postavlja le svoboda tvojih misli.

Pa sem že kdaj pomislil na to, da bi moral kaktusi od hiše? Da bi jih potolkla toča, zalila voda, da bi žena rekla: "Jaz ali kaktusi, izberi!", da bi jih pomotoma zalil s herbicidom namesto z insekticidom ali kaj podobnega? Seveda sem! So stvari, ki jih nikdar ne bi zaradi kaktusov zavrgel. Skrbim zanje, kolikor morem, a življenja zanje, kot heroj za slaboumno idejo, ne dam! Pridejo časi, ko me sploh ne zanimajo in se ne zmenim zanje, nato pa se mi nenadoma odpre kot knjiga, ki že iz naslova in barve platnic kaže na zanimivo vsebino. Če bi vedel, da se lahko nečesa naučiš do popolnosti in ti postane nezanimivo, bi se tega bal že na začetku in sploh ne bi pričel. Ko težiš k cilju, moraš vedno paziti, da ne ponavljaš tistega, kar so drugi že naredili; lahko pa ponavljaš in najdeš napako in postaneš nezaupljiv.

Ovce živijo blago in se bojijo le volka, a na koncu končajo pod sekiro. Ne maram biti ovea in jesti le tisto, kar mi dajo, in ne maram biti volk, da ne požrem zaradi samotne svojeglavosti strupeno past. Ko sem bil majhen, so mi starejši govorili: "Z metlo pometaj, s sekiro sekaj in s kladivom zabijaj. Ne razmišljaj preveč in delaj, saj za drugo nisi". Verjel sem jim, dokler nisem z metlo barval steno, s sekiro zabil žebelj in s kladivom ubil petelina. Nezadovoljen sem iskal in našel starca, ki je videl moj bes in mi dejal: "Uči se, požiraj, kar ti ponudijo, a vedno misli s svojo glavo. Če ti povedo še take globoke modrosti, ravnaj se vedno po svoji pameti in naj ti ne bo nikdar za to žal!" Ubogal sem ga in si ustvaril svoj svet, ki mi je bolj resničen kot vse resnice tega sveta; resnice so le razkrinkane laži. Resnice niti ne iščeš, če ti nekdo ne ponuja laži.

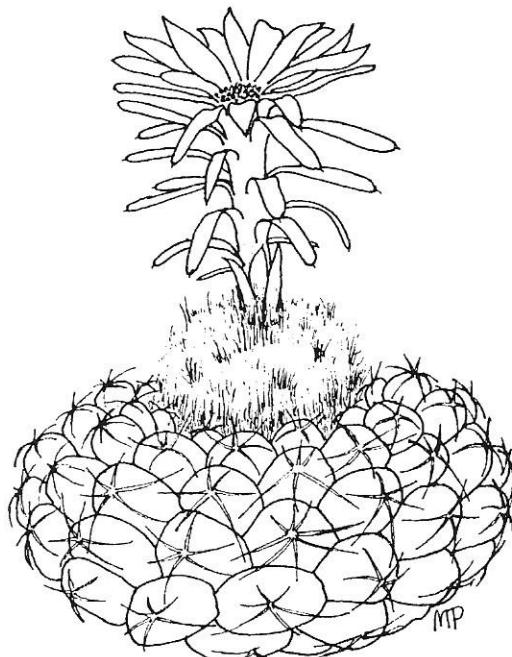
In kaj ima vse to veze s kaktusi? Če se enkrat pričneš ukvarjati s kaktusi in preživiš z njimi del življenja, če podnevi razmišljaš o njih in če jih ponoči sanjaš, to ni več nek popoldanski konjiček, ampak je religija, je način življenja in razmišljanja, je vse nekaj drugega kot naslajanje gospodinje ob potici, ki ji je končno uspela vzhajati, kot vedno uspe sosedi. Pri hobiju se učiš od drugih in ostaneš bedast papagaj, ki zna ponoviti le nekaj besed. Če se ti slučajno posreči kaj narediti na drugačen način kot predpisuje konjičkarski red, se ti že zdi, da si najbolj kreativen in najbolj inovatorski primerek svoje vrste. V religiji vlečeš spoznanja iz samega sebe in ne razmišljaš plehko le o tem, kako preživeti nekaj rastlinic, ampak se nizajo vprašanja sama od sebe. Ko pa se pojavi vprašanje, začne radoveden razum sam iskati odgovore.

Na koncu koncev pa smo prilezli na ta trapasti svet le zaradi tega, da zabijamo čas, a ne?

Zvone Rovšek

NOVOSTI IZ SVETA KAKTEJ IN SUKULENT

Discocactus hartmannii (K. Schumann) Britton & Rose ssp. *setosiflorus* Braun & Esteves

Discocactus hartmannii

Nov kaktus sta odkrila leta 1989 v nacionalnem parku 'Parque Nacional das Emas' in njegovi okolici (zvezna država Goiás v centralni Braziliji) Eddie Esteves Pereira in Heleno Dias Ferreira.

Rastlina je v mladosti bolj ali manj okroglasta, kasneje sploščena, s premerom do 14 cm in višino do 6 cm (brez cefalija). Korenine so razvejane in dolge. Cefalij je do 3 cm visok in do 5 cm širok, poraščen z volno kremne barve in prepreden z dvema vrstama (tipoma) bodic. Prve so močne in ravne, dolge do 35 mm, v mladosti rumenkasto rjave, kasneje rjave z rjavkasto rdečimi konicami. Druge bodice so enako dolge kot prve, vendar tanjše skoraj lasaste, zavite in upogljive, rumenkasto bele barve z rjavkasto rdeči-

mi konicami. Kaktus ima 12 do 17 reber, ki bolj ali manj potekajo spiralasto. Razdeljena so na 6-8(-11) grb s sploščeno zgornjo stranko in 4 do 6-kotno osovo.

Areole so ovalne in vgreznjene v grbe. Le mlajše areole so poraščene s filcem, stare pa so popolnoma gole. Iz areol izrašča 7-10(-11) obrobnih bodic. Najdaljša je dolga do 22 mm in se nahaja na spodnjem delu areole. Nad njo sta levo in desno dve do 16 mm dolgi bodici, vse tri so upognjene proti telesu in usmerjene navzdol. V zgornjem delu je 2-5 manjših bodic usmerjenih navzgor. Vse bodice so v mladosti svetlo kremne barve z rjavkasto konico, v starosti pa rumenorjave do rjave.

Cvetni popek je pri izstopanju iz cefalija rahlo ošiljen. Cvetovi so nočni, prijetno dišeči, svetlo kremne barve, cevaste oblike in do 8 cm dolgi, pri polnem odprtju (*anthesia*) pa široki do 6 cm. Zunanja stran cvetov je poraščena z luskami kremne do zelenkaste barve, ki se zaključijo z rjavo ščetinasto resico dolgo do 8 mm. Luske se po cvetu navzgor daljšajo in preidejo v zunanje liste cvetnega odevala (*perianth-a*), resice se pa krajšajo in postanejo na prehodnih lističih dolgi le še slab milimeter. Zunanji listi cvetnega odevala so črtalasti, dolgi do 33 mm in široki do 5 mm. So bele barve z zelenkasto konico. Na zunanjih strani imajo rahlo izbočeno zelenkasto črto. Notranji cvetni listi so podobni zunanjim, le nekoliko krajši. Prašniki (*stamina*) so bele barve in usmerjeni proti pestiču. V osnovi primarne *stamine* se nahajo skoraj

2 mm dolgi laski, ki bolj ali manj zapirajo medovni prostor. Prašnice so svetlo rumene. Pestič je zelenkasto bel, brazda je rahlo bradavičasta in ima 6-7 brazdnih vej.

Plod je do 47 mm dolga in 10 mm debela jagoda kijaste oblike in bledo kremske barve. V bližini posušenega ostanka cvetu je rahlo rožnate do rdečevijoličaste barve. Semena so čeladaste oblike približno 2 mm dolga, široka in debela in sijajno črne barve.

Discocactus hartmannii ssp. *setosiflorus* je doma v centralni Braziliji na jugozahodu zvezne države Goiás. Raste v ilovnato peščenih tleh, večinoma med travo in zaščiti majhnih grmov in dre-

ves. Terenski številki sta E 283 in Heleno Dias Ferreira 364a. Prvoopis sta objavila dr. Pierre Braun in Eddie Esteves Pereira v Kakteen und andere Sukkulanten št. 2, letnik 1994.

Po obliku rastline, cvetov, plodov in semen je rastlina nedvomno uvrščena v vrsto *Discocactus hartmannii*, zaradi razločnih razlik populacije pa je uvrščena kot podvrsta. *Discocactus hartmannii* je doma v Paragvaju v bližini mesta Paraguarí in okolici mest Yhú in Amambay. Raste na zelo peščenih tleh, poraslih s travo in zemeljskimi palmami. Nekaj pomembnejših razlik med tipsko rastljino in novo podvrsto je prikazanih v tabeli 1.

	<i>Discocactus hartmannii</i> ssp. <i>hartmannii</i>	<i>Discocactus hartmannii</i> ssp. <i>setosiflorus</i>
premer rastline	do 29 cm	11 - 14 cm
število reber	16 - 18	12 - 16
dolžina cvetov	10 - 12 cm	6,5 - 8 cm
perikarpel	gol	pokrit z luskami

Tabela 1

Leta 1974 sta Buining in Brederoo opisala tri nove kaktuse iz rodu *Discocactus*: *D. patulifolius*, *D. millosus* in *D. magnimamus*, leta 1980 pa še *D. magnimamus* var. *bonitoensis*. Vse štiri

rastline je Braun uvrstil kot variacije v *D. hartmannii*. Razčlenitev vrste *Discocactus hartmannii* (K. Schumann) Britton & Rose s podvrstami in variacijami je prikazan spodaj.

1. *Discocactus hartmannii* ssp. *hartmannii* (K. SCHUMANN) BRITTON & ROSE
 - 1.1. var. *hartmannii*
 - 1.2. var. *bonitoensis* (BUNING & BREDEROO) BRAUN (=*D. magnimammus* ssp. *bonitoensis* BUNING & BREDEROO)
 - 1.3. var. *giganteus* BRAUN & ESTEVES nom. nud.
 - 1.4. var. *magnimammus* (BUNING & BREDEROO) BRAUN (=*D. heptacanthus* ssp. *magnimammus* (BUNING & BREDEROO) TAYLOR & ZAPPI)
 - 1.5. var. *millosus* (BUNING & BREDEROO) BRAUN (=*D. magnimammus* BUNING & BREDEROO)
 - 1.6. var. *patulifolius* (BUNING & BREDEROO) BRAUN (=*D. patulifolius* BUNING & BREDEROO)
2. *Discocactus hartmannii* ssp. *setosiflorus* BRAUN & ESTEVES

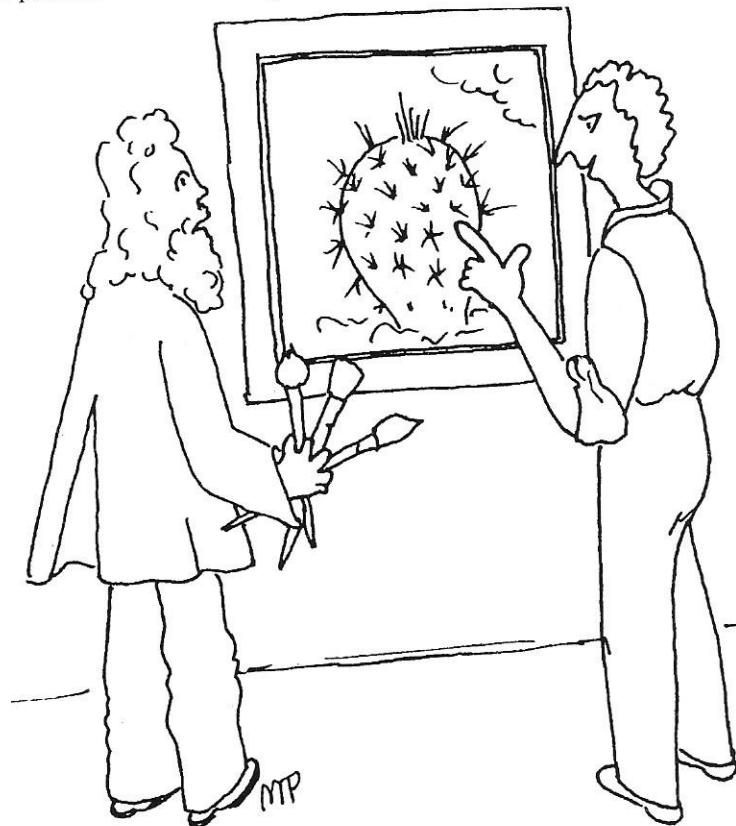
D. hartmannii var. *patulifolius* raste podobno kot *tipus* v odprtih peščenih pokrajinih v mejnem področju med brazilskima zveznima državama Mato Grosso do Sul in Paraná (Iguatemi). Od nove podvrste se razlikuje po večjem premeru telesa (do 19 cm), po večjem številu reber (19), po manjšem številu obrobnih bodic (5) in manjših semenih. Bolj severozahodno raste v gričevnatem področju *D. hartmannii* var. *mamillosus*. Substrat je sestavljen iz kremenčevega grušča in 'Pedra Canga' (železov oksid). Od nove podvrste se razlikuje po večjem številu reber (22) in malem številu bodic (5-7). Še bolj zahodno v območju mest Caracol in Bonito (Mato Grosso do Sul) je rastišče *D. hartmannii* var. *magnimammosus* in *D. hartmannii* var. *bonitoensis*. Prvi raste v peščenem substratu v gosti, z

drevesi in grmovjem porasli pokrajini, drugi pa v rdeči ilovici pomešani z 'Pedra Canga' in podobni pokrajini. Od nove podvrste se obe variaciji razlikujeta po večjem telesu, nekoliko repasti korenini, popolni pretvorbi reber v bradavice in manjšem številu obrobnih bodic (3-5). *D. hartmannii* var. *giganteus* n.n. iz mejnega področja s Paragvajem se razlikuje po precej večjem telesu in zelo velikih rebernih grbah.

Literatura:

- Pierre Braun, Eddie Esteves Pereira: Discocactus hartmannii subspec. setosiflorus – Eine Neue Kakteenart; Kakteen und andere Sukkulanten 45 (2) 1994.
- Walther Haage: Kakteen von A bis Z; Neumann Verlag Leipzig, 1981

Iztok Mulej

*Gospod slikar, prosim, da mi prideete v marcu
naslikat popke, v maju cvetove in v septembru
semena – no, semena bom potem že sam vsejal...*

ALPSKI KOTIČEK

Trave ostrice

Trave so med rastlinami nekaj ne-pomembnega, preprostega, le podlaga, na katero narava razpostavlja večje in lepše rastline. A prave trave so vsaj krma živalim, trave ostrice pa še to ne. Bolj malovrednega, zanikrnega rastlinja skoraj ni.

Vendar – ko se namučimo po strmih gorskih poteh do gorskih vrhov, nas med golim skalovjem in gruščem pričakajo neznatni pritlehni šopi trav ostric. Da imajo le za pol naprstnika humusa, pa se preživijo. V veliki družini ostričnic (*Cyperaceae*) je najbolj vrstno bogat in razširjen rod šašev (*Carex*). Sprehodimo se s šaši malo po Sloveniji!

Pri nas uspeva 82 vrst šašev. Najdemo jih povsod, od najvišjih gorskih vrhov do morja. Nekatere vrste so glede rastnih pogojev zelo specializirane, druge so manj zahtevne, so pa tudi take, ki rastejo kjerkoli, povsod se znajo prilagoditi.

Skupne značilnosti šašev so razrast v ruši ali s pritlikami. Listi so črtalasti in kot možnica objemajo steblo. Steblo ni votlo kot pri travah, ampak polno in navadno trirobo. Tudi nima kolenc. Cvetovi so v zalistju krovnih plev, združeni v večcvetne klase. Cvetno odevalo ni razvito, cvet ima 2-3 prašnike in 1 pestič. Podrobnosti, po katerih se vrste med seboj razlikujejo, tudi strokovnjaki lahko ugotovijo le s pomočjo lupe z vsaj 10-kratno povečavo.

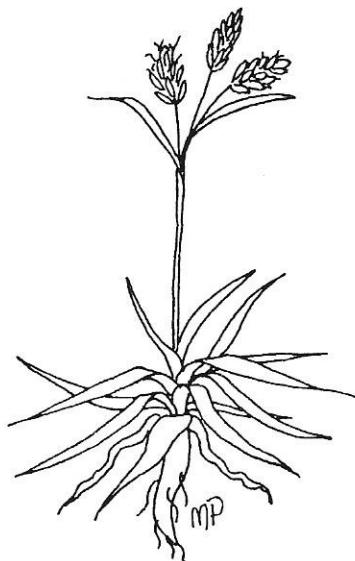
Za gorski svet je najbolj značilna vrsta **čvrsti šaš** (*Carex firma*), ki oblikuje združbo čvrstega šašja na apnenčastih tleh. V golem grušču, ki ga je kot pionirska rastlina utrdila alpska velesa, se nabere nekaj humusa in čvrsti šaš veleso kmalu izpodrine. Sčasoma pa se nakotali toliko novega kamenja, humus sperejo nalivi, da šaš žalostno obnemore. Spet se tja naseli velesa in vse se ponovi.

V legah, ki so bolj umirjene, se humus nabira in se polagoma zakisa. Čvrsti šaš, ki je prilagojen na apnenec, spet obnemore. Zamenja ga **rjasti šaš** (*Carex ferruginea*). Še bolj kisla humusna tla pa poraste **vednozeleni šaš** (*Carex semperfervirens*). Na dolomitnih tleh najdemo **drobnocvetni šaš** (*Carex parviflora*), značilen za silikatna tla pa je **upognjeni šaš** (*Carex curvula*).

Vendar so gorske vrste šašev maloštevilne. Največje število vrst šašev ima svoja rastišča na vlažnih tleh, ob bregovih rek in v močvirjih. Med njimi so tudi vrste, ki jim je prav vseeno, ali so tla mokra ali suha, humozna ali skalnata.

Rjasti šaš

Čvrsti šaš

Vse zelene barve poletja

Zeleni travniki in gozdovi! Koliko poti in stezic pelje čez travnata pobočja, skozi lokve in tokave, v temačne gozdove, preko sončnih jas, po valovitih grebenih do gorskih pašnikov in ljubkih cvetočih trat. Prav vseeno je, katero pot si izberemo. Da le ne pošljemo v ta lepi domači svet samo nog in rok, morda tudi še priročnikov, pribora za video, daljnogleda in celo - Bog nas varuj! – motornega kolesa, zračne puške in radia... Upam, da ste ta stavek preskočili. Povabim vas, da gremo kot na počitnice, brezskrbno, z rokami v žepu in si za začetek zapojmo veselo pesmico.

Travniki so pred nami. Že zdavnaj so pokošeni in seno pospravljeni. Zdaj so kot zelena preproga, ki ji prisojne bregove svetli odsev sonca, v osojah pa se zelenilo zgosti v temno senco. Pred košnjo, takrat so bili travniki čisto drugačni. Bili so podobni prelepi svileni ruti, ki valovi v vetru. Gnane od vetra so cvetoče trave zablestele zdaj srebrno, zdaj nežno lila, pa spet zelenkasto in peščeno rjava. Vmes se je poblikalo v pisanih barvah drugo travniško cvetje kot so ivanjščice, kadulje, zlatice, glavinci, zvončnice, rmani, detelje... Kdo bi jih vse naštel.

Tu in tam se v senčni grapi temni gozd. Ob majhnem potoku se vleče meja grmovja. Veter se vrtinči v vejah v poskočnem ritmu. Listje obrača zdaj sem, zdaj tja. Vsa drevesa

vrste, ki jim je prav vseeno, ali so tla mokra ali suha, humozna ali skalnata. Povsod se priлагodijo in veselo rastejo. To pestrost dopoljuje še vrsta **obrežni šaš** (*Carex extensa*), ki se prav dobro počuti na vlažni slanih tleh morske obale.

Teh nekaj drobnih podatkov o rastlinskem rodu šašev komaj nakaže, kakšna življenska moč je v neznatni travici. Trdoživa in prilagodljiva si vedno kako pomaga. Okoliščine, v katerih se znajde, so samo različne, niso pa nepremagljive.

Literatura:

- Hegi, Alpska flora, Ljubljana 1980
- Martinčič, Sušnik: Malá flora Slovenije, Ljubljana 1969
- Seliškar, Wraber: Travniške rastline na Slovenskem, Ljubljana 1986

Marija Prelec

so mozaik v zelenem, ki se iz hipa v hip spreminja. Togi listi hrasta kažejo zdaj svetlečo zeleno zgornjo stran, zdaj mokasto belo spodnjo stran. Široki javorjevi listi se preobračajo kot dlani, polne senc. Smreke se priklanljajo in nihajo v svetlobi, ki polzi po njihovem temnozelenem igličju. Vmes drobi trepetlika vse zelene odtenke, kot pršeč slap. In sivozeleni jesen miruje, kot da je veter nanj pozabil.

Še nekaj korakov in smo na jasi. Iz globoke sence bukev se zasvetijo sijoče lise v zelenem, rumenkastem, rožnatem. Vse okrog pa modrovijolični hlad. Visoko zgoraj v krošnjah žene nemir mlade vršičke na vse strani. Zdaj se zazrejo v nebo z vso milino rožnato zelenih mladič, pa spet sklanjajo liste navzdol, na levo in desno in vsakokrat se zasveti drug barvni ton.

Kako zelena je naša dežela. Ko se vračamo domov; trave in drevesa ostanejo tam. Toda, kajne, tudi doma imamo trato in nekaj dreves. Če nimamo vrta, je v bližini zelenica. In trava, kajne, tudi tam zeleni in drevesa tudi obračajo listje v vetru. Ko gremo mimo, so tudi tam vse zelene barve poletja. Toda mnogokrat gredo tam mimo samo noge in roke, morda še avto, cigareta in časopis...

Marija Prelec